

ZOOLOJİK MÜZE METOTLARI

Doç. Dr. Hasan KOÇ

KU LARIN YAKALANMASI VE PREPARASYONU

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

3

Ku ların yakalanması

- Ku larda memelilerde olduğu gibi çoğunlukla av tüfekleri ile vurularak yakalanırlar.
- Yine memelilerde olduğu gibi ku larda da avlanma sırasında kullanılan tüfeğin kalibresi ve fişinin saçmaları avlanacak ku un büyüklüğüne uygun olmalıdır. Örneğin 35-40 metre uzaklıktan
 - 6 numaralı saçma ile atmaca (*Accipiter* sp.) iriliğindeki bir ku,
 - 9 numaralı veya daha ince bir saçma ile de serçe (*Passer* sp.) büyüklüğündeki bir ku parçalanmadan avlanabilir.
- Avlanarak öldürülen ku un vücut sıvıları tüyleri kirletmemesi için hemen anüs, ağız ve saçma deliklerine pamuk tıkaçlar konur.
- Eğer göz patlamı sağa hemen çıkarılıp göz çukurlarına da pamuk tıkaçlar yerleştirilir.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

4

Ku ların yakalanması

- Ku ların preparasyonunun iyi bir şekilde yapılabilmesi öldürüldükten sonra bekletilmemesine bağlıdır.
- Eğer birkaç gün beklemek gerekiyorsa bu durumda ku örneklerinin bozulmaması için ve dipfiriz gibi soğuk hava depolarında veya özel hazırlanmış solusyonlarda saklanmalıdır.
- Ku un mümkün olduğu kadar az yara alması gerekir. Tahnit edilecek ku ta yaralar varsa, küçük yaralar da dahil olmak üzere bunlar önceden dikilmelidir. Çünkü bu yaralar preparasyon sırasında büyüyebilir.
- Tüyler üzerinde kurumuş kan lekeleri varsa çakı ucu veya sivri uçlu pensler yardımıyla iyice kazınarak temizlenmelidir. Daha sonra burası ılık sabunlu su ile iyice temizlenerek kurutulur.
- Kanat ve kuyruk tüylerinin kırılanlarını onarmak mümkün olmamakla birlikte kıvrılmış ve karışmış tüyle çaydanlık emziden çıkan su buharına tutulursa normal şekillerini alırlar.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

5

Canlı elde edilen ku ların öldürülmesi

- Canlı ku kavanoz veya fanus içine konur ve kavanozun içine eterli pamuk bulunan ip sarkıtılır. Kavanozun ağız sıkıca kapatılarak ku un ölmesi sağlanır.
- Avuç içini kaplayacak kadar pamuk alınır, buna kloroform emdirilir. Bir elle ku un kanat ve bacakları, diğer elle aldığı kloformlu pamukla ku un baş ve gagası avuç içine alınacak şekilde tutulur. Hayvan hareketsiz hale gelinceye kadar pamuklu içine çekilmez.
- Ku küçük ise baş ve iğret parması vasıtasıyla kanat altından kaburgalar, kalp ve akciğerler üzerine iyice bastırılarak kısa zamanda öldürülebilir.
- Eğer ku büyükse kanat altından bastırarak yeterli olmayabilir. O zaman ağız tavanından sivri uçlu bir aletle damağına dürtmek suretiyle ku öldürülür.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

6

Ku ların ta inması

- Avcının cebinde, av askısında veya çantasında ta inması sakıncalıdır.
- Araziden temin edilen ku ların ta inırken tüylerinin bozulmaması için kâ ittan bir huni yapılır.
 - A zına, anüsüne ve vücudtaki saçma deliklerine pamuk tıkaçlar konan örnek gagası önde olmak üzere kâ it huni içine konur.
 - Huninin geni tarafında kenar kısımlar ku un kuyru una zarar vermeyecek şekilde katlanır.
- Özel sepet veya ta ima kaplarına konarak ta inan ku ların böylece tüylerine zarar vermeden laboratuara kadar ta inmaları sa lanmı olur.
- Preparasyona ba lamadan önce tüylerin arası kontrol edilmelidir.
 - E er parazit varsa ku lar 10-15 dakika kadar içinde kloroform veya eterli pamuk bulunan kavanoz içinde bekletilir.
 - Sonra kloroformlu veya eterli kavanozdan çıkarılan ku lar fırça ile ya da silkelenerek ölen ektoparazitlerinden temizlenir.
 - Bu parazitler de % 70'lik etil alkol bulunan tüp içinde saklanmalıdır.

Aralık 09

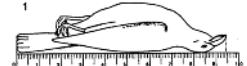
Doç. Dr. Hasan KOÇ

7

Bazı vücut ölçülerinin alınması

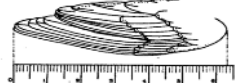
■ Total vücut uzunlu u ve ölçümü

- Ku ları sırtüstü yatırılarak bir cetvel yardımıyla gaga ucundan en uzun kuyruk tüyü ucuna kadar olan mesafe ölçülür.

■ Kanat uzunlu u ve ölçümü

- Kanadın ba langıcından en uzun el ucu na tüyünün ucuna kadar olan mesafe ölçülür. Ölçüm yapılırken kanat, altına konan cetvele tamamen de ecek şekilde bastırılmalıdır.

■ Kuyruk uzunlu u ve ölçümü

- Kuyruk dibinden en uzun kuyruk tüyü ucuna kadar olan mesafedir. Pergelin bir ucu kuyruk tüylerinin eksenleri arasındaki deriye, di er ucu en uzun kuyruk tüyünün ucuna konarak ölçülür.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

8

Bazı vücut ölçülerinin alınması

■ Gaga uzunlu u ve ölçümü

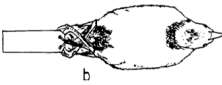
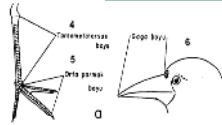
- Alın tüylerinin ba ladı ı yerden gaga ucuna kadar olan kısım bir pergel yardımıyla ölçülür. Yarıcı ku lar da ceroma ba langıcı ile gaga ucuna kadar olan kısım ölçülür.

■ Tarsometatarsus uzunlu u ve ölçümü

- Tarsometatarsus ile tibiotarsus arasındaki eklem girintisinden, tarsometatarsus ile orta parmak arasındaki eklem girintisine kadar olan kısım pergel yardımıyla ölçülür..

■ Orta parmak uzunlu u ve ölçümü

- Tarsometatarsus ile ortaparma ın eklemimin bulundu u yerden, bu parma ın ucuna kadar olan kısım pergel yardımıyla ölçülür. Tima ın uzunlu u ölçüye dahil edilmez.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

9

Etiketlerin hazırlanması

■ Hayvanın bilimsel adı

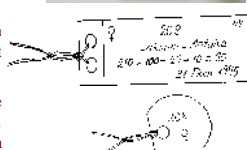
■ Toplandı ı yerin adı

■ Toplama tarihi

■ Toplayıcının adı ve soyadı

- Doldurma i lemine ba lamadan önce tespit edilmi olan vücut ölçümleri, cinsiyeti ve a ırlı ı

- Yukarıda anlatıldı ı ekilde hazırlanmı ve gerekli bilgileri doldurulmu etiketler örne in sa ayak bile ine ba lanır.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

10

Etiketlerin hazırlanması

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

11

Tahnit i lemi sırasında gerek duyulanlar

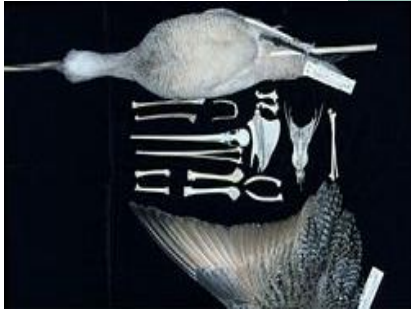
- Kâ it kalem ve etiket
- Pergel ve cetvel
- Tav an tahtası
- Bir ucu sivri bir makas, bisturi ve pens
- Diki i nesî ve siyah- beyaz makara
- Toz tala , yoksa ni asta. O da yoksa iyi elenmi odun küllü
- Bir yumak ince sicim veya ambalaj ipli i
- erit halinde bulunan tahta tala ı. Bu yoksa pamuk, yoksa kıtık.
- Çe itli çaplarda boncuklar veya cam bilyeler. Yuvarlak tespih tanelleri
- Sulu boya, ya ılı boya ve fırçaları. Ufak fırça «tüyleri temizlemek için, 1, 2, 3 ve 4 mm.
- Çapında kolay bükülebilir teller. Pense, kargaburnu.
- Ku ları boru halinde sarabilecek boyda karton veya kâ it (kalınları tercih edilir) Kloroform (ku u bayılarak öldürmek için)
- Toz arsenik, % 40 lik formol. Naftalin (derinin dezenfeksiyonu ve güvelerden korumak için)

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

12

Tahnit i lemi sırasında gerek duyulanlar

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

13

Derinin yüzülmesi

Deriyi yüzmeye ba lamadan önce

- Ku yeni öldürülmü se kanın pıhtıla ması için bir müddet beklemek gerekir.
- E er daha önce öldürülmü ise preparasyon için uygun olup olmadı ına kontrol etmek gerekir.
 - Bunu anlamak için ku un karın ve gözlerinin etrafındaki tüyler el ile çekilir. ayet tüyler kolayca yolunursa ku preparasyona uygun de ildir, koku maya ba lamı demektir. Bu durumdaki ku ların derilerini yüzüp tahnit etmeye gerek yoktur.

Deriyi yüzme esnasında ise

- Deriyi yüzerken, derinin kesilmemesine özen gösterilmelidir. Fazla derine gidip karın zarı kesilirse vücut sıvısı ve iç organlar ortaya çıkar. O zaman tüyler kırılır ve preparasyon zorla ır.
- Sol el ile kesilen yere hemen ni asta veya testere tala ı konur. Bu i lem deri çıkarılıncaya kadar yüzülen her yere toz tala dökülerek ve deri ile vücut arasındaki ıslaklıklar kurutularak sık sık tekrarlanır.

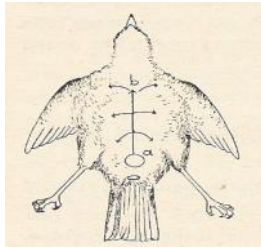
Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

14

Derinin yüzülmesi

- Yüzülecek ku öncelikle ba ı ileri, kuyru u size do ru olacak eklede sırtüstü tepsi veya ka it üzerine yatırılır.
- Daha önce a ız, anüs ve yaralı yerlere konan pamuk tıkaçlar yenileri ile de i tirlir.
- Kesim i lemine ba lamadan önce sol el ile gö üs tüyleri birbirinden ayrılır
- Sa el ile gö üs kemi inin arkasından ba layıp anüse kadar olan kısım keskin bir bisturi ile veya makasla kesilir.
 - Bazen gö üs tüylerini ayırırken gö üsten ba layarak anüse do ru ıslak parmakla yarım cm kalınlıkta bir çizgi çizer gibi ıslatmak iyi sonuç verir

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

15

Derinin yüzülmesi

- Sa el parmakları veya bisturinin sapı ile gövde bölgesinde deri vücuttan ayrılır.
- Sol elin i aret ve ba parmakları arasında ku un ayaklarından birinin dizi alınır ve aynı elin ba ve i aret parmakları alt bacak ve kalçanın derilerini a a ı çekerken diz deriden çıkarılacak eklede yukarı itilir.
- Sol el ile diz bu durumda tutulur ve sa ele alınan bir makasla diz eklemi öyle kesilmeli ki
 - Üst bacak (femur kemi i) ile
 - Alt bacak (tibiotarsus kemi i) birbirinden ayrıldı ında üst bacak vücutta ve baca m di er kısımları (tibiotarsus ve tarsometatarsus) da deride kalmalıdır.

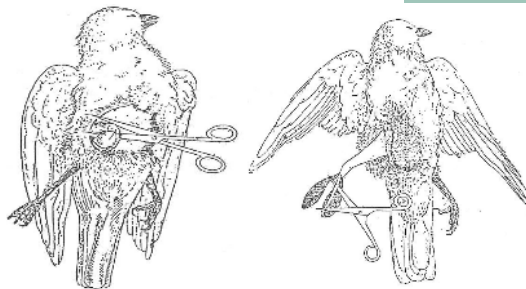

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

16

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

17

Derinin yüzülmesi

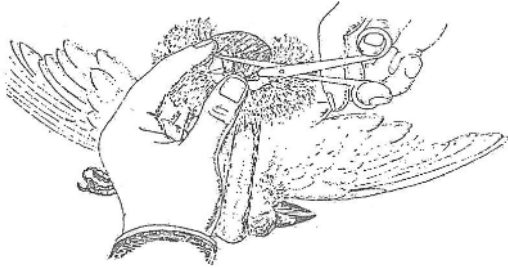
- Baca ın derisi yüzülür.
 - Kukumav (*Athene noctua*) gibi tarsometatarsusu tüylü ku larda parmaklara kadar,
 - Di er ku larda ise tibiotarsusun sonuna kadar devam eder. Bacak kemi i üzerindeki eter temizlenir.
- Di er bacak için de aynı eyler yapılır.
- Sonra anüs ve vücuda en yakın yerden kuyruk omuru kesilir.
 - Bu i lemden sonra deri kuyruk bölgesinde serbest hale gelir.
- Daha sonra kuyruk üstü ya bezleri çıkarılır.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

18

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

19

Derinin yüzülmesi

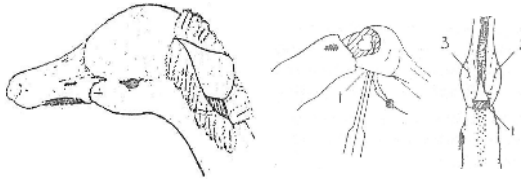
- Yüzme i lemne sırt ve gö üs kısmında devam edilir. Kanatlara gelindi inde üst kol kemikleri olan humerus omuz ekleminde makasla kesilir.
- Deriyi yüzmeye devam ederek boyun bölgesinden kafaya kadar gelinir.
- Ba ve i aret parmakları ile deri ba üzerine itilir.
 - A açkakan (*Dendrocopos* sp) ve ördek (*Anas* sp)'lerde boyun derisini ba n üstünden a ırmak zordur.
 - Bu ku larda deri boynun arkasında ve kafatası gerisinde yarıılır ve boyun, kafaya ba landı ı yerden kesilerek ayrılır. Deri doldurulduktan sonra bu yarık dikiilir. Kafa üzerindeki deri yava yava itilerek sıyırılır.
 - Bu esnada alt çene kemikleri derisinin yırtılmamasına dikkat edilmelidir.
- Dı kulak derisi
 - Büyük ku larda bisturi kullanılarak kulak yolundan ayrılır.
 - Küçük ve orta büyüklükteki ku larda ise kulak yolu derisini ba ve i aret parmakları ile tutup çekerek kulak yolundan ayırmak mümkündür.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

20

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

21

Derinin yüzülmesi

- Kulaklardan sonra göz bölgesine gelinir. Göz kapaklarını kesmeden, deri üzerinde bırakarak göz kenarları bisturiyle kesilerek deri gaga dibine kadar yüzülür.
- Göz yuvarları gözle göz kapaklarını ba layan saydam deri altındadır. Uygun bir aletle göz yuvarları altındaki göz sinirleri yakalanır ve göz yuvarları patlatılmadan çıkarılır. Pensle dil tutulup geriye do ru çekilerek kesilir. Bu sırada daha önce ku un bo azına yerle tirdi imiz pamuk tıkaç alınır.
- Ba n arkasındaki foramen magnum bir makas yardımı ile geni letilerek kafatası içindeki beyin çıkarılır ve içinde kalan küçük parçalar ucuna pamuk sarılı tel veya pens yardımıyla iyice temizlenir.
- Örne imiz te hir için hazırlanacak ise boyun telinin kafatasını kolayca delip çıkabilmesi için ba n üzerinde bir delik açmakta yarar vardır. Bu a amada kafatasını derinin içine sürülen koruyucu sıvıya batırmakta yarar vardır. Göz bo luklarına uygun büyüklükte yuvarlatılmış pamuk yerle tirilerek kafatası derisi tekrar kafatası derisi tekrar kafatası üzerine giydirilir.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

22

Derinin yüzülmesi

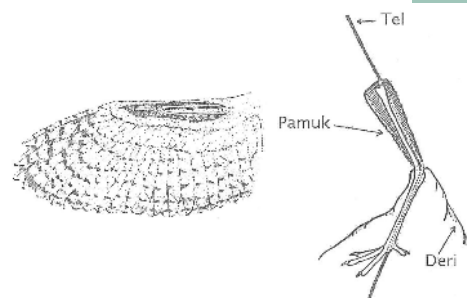
- Kanatları temizlemek için ya kanatlar kol kemiklerinin ucuna kadar yüzülür ya da kanatların alt tarafında bir yarık açılır.
- Açılan yarıkla Radius ve Ulna kemikleri ortaya çıkar. Bu yarıktan deri ve kemikler üzerindeki etler temizlenerek, koruyucu sıvı (veya toz) sürülür.
- Her iki yöntemle yüzülen kanat kemikleri üzerine alınan etler kadar pamuk sarılarak kanat normal durumuna getirilir.
- Kanat altında açılan kesik uygun renkte bir iplikle dikiilir.
- Her bir bacak kemi ine koruyucu sıvı sürüldükten sonra kemiklerin üzerine bu bölgeden alınan etlerin kalınlı nda pamuk sarılarak iplikle ba lanır ve bacak normal pozisyona getirilir

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

23

Derinin yüzülmesi

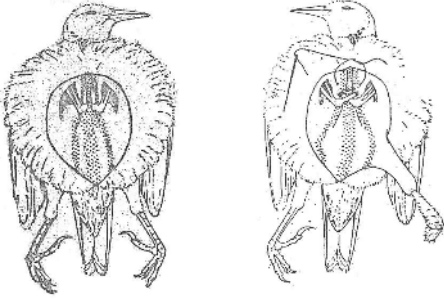

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

24

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

25

Derinin yüzülmesi

- Ku un bütün derisinin iç kısmı koruyucu sıvılardan birisi ile iyice zehirlenir.
- Tüyler dış tarafa gelecek şekilde deri normal haline getirilir. Derinin içi zehirlenmeden önce iç kısımdaki yağ ve etlerden iyice temizlenmesi gerekir.
 - Ördek gibi bazı kuşlarda derinin altında, kalın ve sıkı bir yağ tabakası vardır. Bu yağın sivri uçlu aletlerle temizlenmesi gerekir. Ancak bu şekilde temizleme yeterli olmayabilir. Onun için bu tip yağlı derileri benzin-alkol (8 kısım benzin + 2 kısım etil alkol) karışımına koymak gerekir.
- Derinin yağ tabakasını tamamen uzaklaştırmaya kadar temizleme devam edilir. Bu işlemlerden sonra deri ince talağa tozuna konarak kurutulur.
- Bazı araç trıcılar hazırlanan örneklerin, daha sonra kanatları sarkıp düzleşerek zarar görmemesi için kanat kemiklerini yağdan soyulmuş rüya veya deri içindeki tüy izlerine balmakla mümkündür.
- Deneyimli hazırlayıcılar kanat kemiklerini dikmeden de kanatları düz yerlerine yerleştirirler.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

26

Derinin yüzülmesi

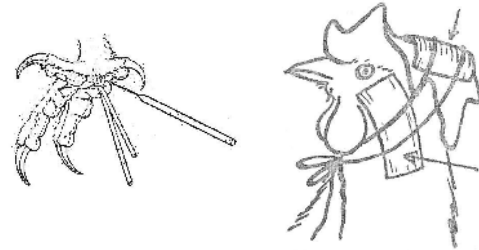
- Kartal (*Aquila* sp) ve leylek (*Ciconia* sp) büyüklüğündeki kuşların bacaklarındaki tendonlar, ayak tabanında açılan uygun aletlerle çekilerek çıkarılmalıdır.
- Keklik (*Alectoris* sp). Büyüklüğündeki kuşların bacaklarına ayak tabanından formalin (1 kısım formaldehit + 8 kısım su) enjekte ederek kısa zamanda etlerin ve tendonların bozulmaları önlenir.
- Bataklarında ibik ve deri uzantıları bulunan sütlü (*Francolinus* sp), kümes hayvanları ve orman tabukları (*Lyrurus* sp)'nin bu kısımlarının da mutlaka belirli işlemlerden geçirilmesi gerekir.
 - İbikli kuşlarda ibik arkadan açılarak etli kısım tamamen çıkarılır.
- İbik derisinin iç kısmı arsenik solüsyonu ile zehirlenir. İbik içine ibik ekinde önceden hazırlanan karton tabanla yerleştirilerek, açılan yarık dikilir.
- Orman tavuklarında kafatasının yüzülmesi sırasında etli kısımlar iç kısımlardan temizlenir ve kil harcı ile doldurulur.
- Sütlülerde ise tüysüz kısımların üzerine koruyucu sıvı sürülerek kurumaları sağlanır. Bu kısımlar kuruma sırasında renklerini kaybedecek olursa uygun renkte yağlı boya ile boyanırlar.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

27

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

28

Derinin yüzülmesi

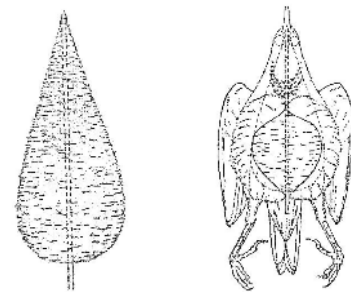
- İşlemlerden sonra kuşun boynundan biraz uzun ve uygun kalınlıkta bir tel veya çubuk alınır. Seçilen desteklerden biri üzerine pamuktan yapay bir gövde hazırlanır.
- Yapay gövde asıl gövdeden biraz zayıf yapılmalıdır. Yapay gövde hazırlanırken zaman zaman asıl gövde ile karşılaştırılmalıdır.
- Boyun kuşun esas boynundan biraz kısa olmalıdır. Maket pamukla doldurulan derinin bileteral simetrik olmasına dikkat edilmelidir. Boyun bölgesine sokulan sivri uçlu bir pensle çubuğun sivri ucundaki pamuk tutulur ve bu pamukun gaganın dibindeki kemik damarına girmesi sağlanır. Böylece baş dönme kaymaz.
- Preparasyonu yapılan örneklerin kuruması tamamlanıncaya kadar gaga bir iplikle bağlanır ve daha sonra bu iplik çıkarılır.
- Yüzme için açılmış kesik uygun renkte pamuk ipliğiyle dikilir. Bu işlemlerden sonra ayaklar ön kısımda çapraz olacak şekilde bağlanır. Kanatlar normal pozisyona getirilir.
- Hazırlanmış örneklerin etiketi kuşun tarsometatarsusuna bağlanır. Preparasyonu tamamlanan kuşun simetrisi ve eğikliği bozmadan ince pamuk tabakasına veya uygun büyüklükteki kağıda sarılır ve sırt üstü gelecek şekilde kurumaya bırakılır. Örnek kuruduktan sonra pamuk sarı ısı alınır.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

29

Derinin yüzülmesi

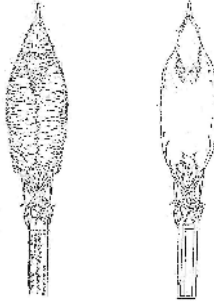

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

30

Derinin yüzülmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

31

Derinin yüzülmesi

- Ku un cinsiyetini saptamak için derisi yüzülürken çıkarılan gövdenin diseksiyonu yapılır.
- Genellikle ergin bir erkek ku ta bir çift testis, ergin di ide ise solda tek bir ovaryum kolayca görülür. Ancak yarıcı ku ların di ilerinde iki yumurtalık vardır.
- Gençlerde gonadlar tam olarak geli memi oldu undan cinsiyet ayrımı zordur. üpheli durumlarda ise etikette e ey i areti için ayrılan yere soru i areti koymak gerekir.
- Bilimsel amaçlı hazırlanan ku örneklerinde mutlaka örne e ait etiket bulunmalıdır. Etiketinde gerekli bütün bilgiler içeren örnek bilimsel bakımdan de erlidir.
- Bütün bu i lemleri tamamlanan örnek kuruduktan sonra içlerinde naftalin bulunan müzedeki özel çekmecelerine kaldırılarak korunma altına alınır.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

32

Kanat tellerinin hazırlanması

- Her kanat için iki parça tel hazırlayacaksınız. Hazırladı nız gövdenin kanat takılacak yerleri arasında pergelle ölçünüz. Ku un post üzerinde kalan kanatlarını pa zı ve kol kemiklerini ölçünüz. Buldu unuz bu üç rakamı toplayıp 5 cm. Fazlalık ekledikten sonra elde etti iniz sayı kesece iniz telin boyunu verir kesti iniz tellerden birisi, di erinden 3 cm. Kadar kısa olmalıdır. Tellerin uçlarını e ile sivirlitiniz.
- Her iki teli, yapma gövdenin sa rafaındaki kanat tutunma yerinin ortasında aynı noktadan saplayınız. Saplanan uçları gövdenin sol yanından 1,5-2 cm di ari çıkarınız. Bu vaziyette iken telleri, gövdeye sapladı nız noktadan itibaren bükerek bir kaç defa birbirine sarınız. Sarma uzunlu u da, sı ırıcık gibi ufak ku larda pa zı kemi i boyunca, büyük ku larda ise kısa tel ucu bitinceye kadar devam ettirecektir.
- Bir kaç sarma yaptıktan sonra telleri sapladı nız yerden geri çıkarınız ve elinizde daha rahat ve daha kuvvetli bir ekilde sarmaya devam ediniz. Öbür kanat için de, aynı i lemi yapınız. Bu ekilde hazırladı nız kanat tellerinin sarılan tarafı tek, di er tarafları ise iki uçludur.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

33

Kanat tellerinin hazırlanması

- Omuz ekleminde keserek kanatla beraber ayrılan pa zı kemi inin etrafındaki kasları tamamen temizlemek için, parmakla deriyi, kanada do ru biraz daha yüzünüz kemi inde yapı ik en ufak kas parçasını bile bırakmayınız.
- Bir elinizle kanadı, adeta dümdüz olacak ekilde geriniz. Di er elinizle de, hazırladı nız sarılmış kanat telinin tek kalını ne sivriltimi ucu, pa zı kemi inin ön yüzeyi istikametinde, önkol kemiklerinin ön yüzeyi ile deri arasında a rı a rı ve teli kol kemiklerine dokundurarak sokunuz. Öyle ki telin ucu kanat gövdesinin ucundan ve fakat üst kısmından çıksın. Çıkan bu ucu, kanca, gibi geri bükünüz.
- Kısırmaması için tüyleri de açarak, omuz ba rı ucundan geri çekmek; suretiyle, bükü ünüz ucu deriye sokunuz. Böylece telin tek ucunu kanat ucuna perçinlemi olursunuz.
- İm di kaslarını iyice sıyırdı nız pa zı kemi i ile teli bir arada, didiklenerek liflerine ayrılmı sicimle sıkı omuz kalınlı nı verecek kadar sarınız. Bu sarının üzerine de kil çamuru sıvayınız. Öbür kanadın telini de aynı ekilde kanada geçirip didiklenmi sicimle aynı kalınlıkta. Sarınız.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

34

Bacak tellerinin hazırlanması

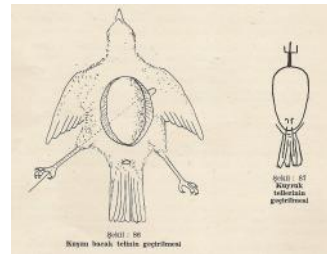
- Bu tellerdeki ku un sa rafaında görüldü ü gibi, hem tülle sarılacak ve hem de yapma gövdeye e ik olarak saplanacaktır.
- Bacak tellerinin uzunlu unu hesaplamak için önce pergelle, ku un sa rafaında koltukaltı ile sol bacağı nı vücuttan çıkaca ı yer arasında ölçünüz. Yine pergelle hayvanın gövdesinde kalan kalça uzunlu unu ve post üzerinde kalan ayak uzunlu unun (diz - taban arası) ölçünüz. Buldu unuz üç rakamı toplayınız. Bu sayıya 5 cm. Fazlalık ekleyiniz. Elde etti iniz sayı bacak telinin uzunlu unu verecektir.
- Buldu unuz uzunlukta her ayak için bir tane hesabıyla iki parça tel kesiniz. Tellerin birer ucunu sivirlitiniz. Ayak tabanını, arka parmak dibinden orta parma a do ru, bistrinin ucu ile yarınız. Beyaz renkli parlak bir kırı göreceksiniz. Bu kırı i bistriyi, orta parmak tabanına paralel hareket ettirerek kesiniz. Kiri in ucunu pensle, tutup kuvvetle çekerek çıkarınız. Telin ucunu ayak tabanının kırı çıkardı nız deli inden sokarak diz eklemi ve but istikametinde yürütünüz. But kemi i ku un gövdesinde kalmtı u. Bunu da kalça ekleminde kesini, etlerini adamak ılı sıyırmız. Formoldikten sonra, ayakta gelen tel ile beraber, didiklenmi sicimle sınımsı sarınız. Öbür bacağı nı telini de aynı ekilde hazırlayınız.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

35

Bacak ve kuyruk tellerinin geçirilmesi

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

36

Yapma gövdenin tuluma geçirilmesi

1. Önce postun boyun kısmını yapma gövdedeki boyun teline geçiriniz. Bunu yaparken tel uçlarının boyun derisine takılmamasını, orta telin kafatası deliğinden içeri girmesini ve yan tellerin de, kafatası deliğinin yanına sıkıca dayanmasını sağlayınız. Büyük kuşlarda boyun orta teli, kafatasına sokulunca, üst gaganın gerisinden, kafatasını delip çıkmalıdır. Çıkan uç, geri kıvrılarak kafatasına perçinlenir.
2. Ötücü kuşların tamamına başlı bütünü kuşlar için başlı siyah, camdan yapılmış toplu iplerden baştan 1 cm. Keserek; büyük kuşlar için de. Renksiz, ufak cam bilyeleri ya başlı veya koyu sulu boya (guvaj tekniği) ile boyamak suretiyle gözleri hazırlayınız.
3. Göz çıkurlarına soktuğunuz pamukları çıkarınız, yerine sakızlı kil çamuru (heykel yapılan özgülü kil) doldurunuz ve yapma gözleri takınız.
4. Kanatlara taktığımız tellerin, iki ucunu gövdeye saplayınız. Öbür yandan çıkan uçları (fazla uzun gelirse, kenarı tel kesen pense ile kesiniz). Kanca ekinde bükerek gövdeye saplayınız.
5. Kuşun boyun ve omuz başlıları ile kursak yerlerine, koltuk altlarına pamuk tıkarak tabii kabartmaları veriniz.
6. Bacak tellerini de gövdeye geçirip, öbür yandan çıkan ucu kanca gibi kıvrınız., ayak tabanındaki teli çekerek perçinleyiniz.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

37

Yapma gövdenin tuluma geçirilmesi

- Post üzerinde kalmış olan kuyruk kökü ile kuyruk telelerinin son ucu arasını pergelle ölçünüz. Bunun 2 cm fazlası kadar iki tane tel kesiniz, tellerin birer ucunu sıvırlıyorsunuz.
- Yapma gövde üzerine yarı yarıya geçirmiş bulunduğunuz postun kuyruk kısmını da yerine oturtunuz. Post ile yapma gövde arasındaki boşlukları, katık veya pamukla kuşun vücut ekleme uygun olarak doldurunuz. Yukarıda hazırladığımız tellerden birisini alınız. Kuyruk telelerinin arasından geçirecek kuyruk kökü üstünden yapma gövdenin kuyruk kısmından geçecek ve alttan çıkacak şekilde saplayınız. Alttan çıkan ucu geriye büküp öbür uçtan, geri çekerek gövdeye oturtunuz ikinci teli de aynı şekilde yerle tireceksiniz. Ancak birinci tel biraz sağda, ikinci tel biraz solda olmalıdır.
- Kuyruk teleleri uzunluğundan biraz daha kısa boyda olan bu telleri kuyruk telelerinin altında çapraz yapacak şekilde bükürsünüz, kuyruk telelerinin artında sağlam bir destek yapmış olursunuz..
- Gövdenin yan ve karın kısımlarını da pamukla besleyerek tabii kabartmasını verdikten sonra ipekle postu çapraz dikişle << hristo te eli >> dikiş ve tüyleri dikişle düzeltiniz.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

38

- Kuş aca konan cinsten ise aca uygun bir yatay dalı matkapla delerek, ayak tellerini bu deliklerden geçirip, alttan perçinleyiniz. Aca konan cinsten de ilse aynı eylemi bir tahta üzerine yaparsınız.
- Göz kapaklarını ve ayak parmaklarını toplu iplerle destekleyerek tabii durumlarına getiriniz ve bir süre için kurumaya bırakınız. Kanatlara, baş ve boyuna, bacaklara, bükerek istediğiniz şekli verebilirsiniz. Dı arıda sadece bir post, içinde de tel bulunduğundan bu çalımalardan bir zarar gelmez; hatta yıllar sonra bile.
- Kanat ve kuyruk teleleri kururken şekilleri bozulmasın diye, alt ve üst yüzlerine mukavva veya karton konulup sıkıca sarılır ve kurumaya terk edilir. Bu vaziyette, kanat ve kuyruk u alttan bir çubukla desteklemelidir.
- Açık kalmaması için gagayı ipekle bağlayınız. Kabarmış vücut tüylerini yatırınız ve düzeltiniz. Düzelmeyen, yatmayan tüylerin üzerine iletildiği kağıt eritilerle baskı yaparak düzeltip yatırabilirsiniz. Bu şekilde monte edilen kuş havadar, güneş olmayan bir yerde 2-3 hafta bekletilerek kurutulur. Kanatları kapalı «kuş bir yere kondu u. Zamanki gibi» olarak doldurulacak kuşların kanatlarına tel geçirmeye de lüzum yoktur. Bunun için, tabii halde gövde yanlarına alınan kanatlar toplu iplerle gövdeye tutundurulup kurutulur. Sonra ipler alınır.

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

39

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

40

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

41

Aralık 09

Doç. Dr. Hasan KOÇ

42